

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni saqlash vazirining
2025 yil "23" iyundagi
180-sonli buyrug'iga
ilova

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA SHOSHILINCH TIBBIY YORDAM ILMIY MARKAZI

« BOLDIR SUYAKLARI SINISHLARI »
NOZOLOGIALARI BO'YICHA TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH MILLIY KLINIK STANDARTLARI

TOSHKENT – 2025

«TASDIQLAYMAN»
Respublika shoshilinch tibbiy
yordam ilmiy markazi direktori

Alimov D.A.

2025y

«BOLDIR SUYAKLARI SINISHLARI»

NOZOLOGIYALARI BO'YICHA TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH MILLIY KLINIK STANDARTLARI

TOSHKENT – 2025

«BOLDIR SUYAKLARI SINISHLARI»

NOZOLOGIYALARI BO'YICHA TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH MILLIY KLINIK STANDARTLARI

TOSHKENT – 2025

BOLDIR SUYAKLARI SINISHLARI NOZOLOGIYALARI BO'YICHA MILLIY KLINIK STANDARTLARI

TASHXISLASH VA DAVOLASHGA JALB ETILADIGAN MUTAXASSISLAR NOMI

HKT-10/11 bo'yicha kodlanishi:	Nozologik nomilanishi:	Nozologiya bo'yicha ambulatoriya sharoiti tashkhislash va davolash uchun jalb etilayotgan mutahassislar		Nozologiya bo'yicha statsionar sharoitda tashxishlash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassis	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassis	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
S82.0- S82.9 NC92.0-92.8 NC92.Y NC92.Z	Boldir suyaklari sinishlari	Travmatolog	xirurg; terapevt; xalq tabobati mutaxassisi	Travmatolog	Neyroxirurg; xirurg; rentgenolog; ul'tratovush diagnostikasi shifokori; anesteziolog-reanimatolog; terapevt; angioxirurg; mikroxirurg; endokrinolog; tabobat mutaxassisi

BOLDIR SUYaKLARI SINISHLARI

NOZOLOGIYaLARI BO'YICHA TEZ VA ShOSHILINCh TIBBIY YoRDAM KO'RSATISH HOLATLARDA

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tez va shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					Xizmat ko'rsatish yoki tekshiruvni o'tkazish minimal soni	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Statsionar yordam *				
		TTYo/ uy sharoitida	OP/ OSHP/ KTMP	Tumanlararo shoshilinch yordam markazi	Viloyat shoshilinch tez tibbiy yordam IIATM filiallari	Respublika shoshilinch va tez tibbiy yordam IIAT markazi		
Asosiy mutahassis (shifokor) maslahati	Shikoyat va anamnez	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	xar kuni	Davolash muddati asoratsiz sinishlarda 7-10kun; asoratli sinishlarda 14-21kun Operatsiyadan keyin yaralar bitguncha
	Ob'ektiv ko'rik	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	xar kuni	
	Klinik-instrumental tekshiruv		o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	xar kuni	
	Xar kuni travmatolog tomonidan kuzatuv, bog'lam almashtirish, shuningdek o'rta va kichik tibbiy xodimlar tomonidan parvarishlash			o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	xar kuni	
Izoh:								
Mutahassis (shifokor) maslahati (qo'shimcha)	1. Rentgenolog	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma bo'yicha	
	2. Neyroxirurg	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma bo'yicha	
	3. Ultratovush diagnostikasi tekshiruvi shifokori	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma bo'yicha	
	4. Anesteziolog-reanimatolog	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma bo'yicha	
	5. Terapevt	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma bo'yicha	
	6. Xirurg	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma bo'yicha	
	7. Angioxirurg	-	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma bo'yicha	
	8. Mikroxirurg	-	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma	

							bo'yicha	
	9. Endokrinolog	-	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma bo'yicha	

Izoh: - tor doira mutaxassislarning ko'rigi bemorda qo'shimcha yondosh kasalliklar aniqlanganda, qo'shma va kombinatsiyalangan jaroxatlarda ko'rsatmaga muvofiq o'tkaziladi;
- boldir suyaklari asoratlangan kechuvida murojaat bo'lsa va/yoki aniqlansa, shoshilinch jarrohlik amaliyotiga ko'rsatma yuzaga kelgan holatlarda shoshilinch ravishda tor doira mutaxassislari konsul'tsiyasi o'tkaziladi, bemor holatiga qarab stasionar sharoitda jarroxlik amaliyoti o'tkaziladi.

Asosiy laborator tekshiruvlar	1. Qon umumiy (klinik) tahlili	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha stasionar davolanishda kamida 1-2 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	
	2. Peshob umumiy (klinik) tahlili	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha stasionar davolanishda kamida 1-2 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	

Izoh: asortasiz boldir suyaklari sinishlarida va konsevativ davo qo'llanilgan xolatdarda qon va siydik umumiy tahlili asosiy, qon guruhi va rezus faktorni aniqlash, koagulogramma va qon biokimyoviy tekshiruvlari qo'shimcha sifatida tayinlanadi. Asoratli sinishlarda va operativ davo o'tkazilganda yuqoridagi va quyidagi barcha tahlillar asosiy sifatida tayinlanadi.

Qo'shimcha laborator tekshiruvlar	1. Koagulogramma	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha stasionar davolanishda kamida 1 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	
	2. Qon biokimyoviy tekshiruvlari	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha stasionar davolanishda kamida 1 marta va/yoki	

							ko'rsatmaga muvofiq	
	3. Qon guruhi va rezus faktorni aniqlash	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatma bo'yicha, 1 marta	
Izoh: bemorga tor doira mutaxassislari konsul'tasiyasi o'tkazilganida yondosh kasalliklari aniqlanganda, tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud va zarur bo'lgan laborator tekshiruvlari o'tkaziladi.								
Asosiy instrumental tekshiruvlar	1. Boldir suyaklari rentgenogrammasi (ikki proeksiyada)	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	1 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	
Izoh: -								
Qo'shimcha instrumental tekshiruvlar	1. Qiyshiq burchak ostida boldir rentgenogrammasi (boldir-oshiq bo'g'imi sohasi sinishlarida),	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha statsionar davolanishda kamida 1 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	
	2. Ko'rsatma bo'yicha MSKT (bo'g'im ichi sinishlarida), EFGDS	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha statsionar davolanishda kamida 1 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	
	3. Oyoq qon tomirlari RDS	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha statsionar davolanishda kamida 1 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	

	4. EKG	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha statsionar davolanishda kamida 1 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	
--	---------------	---	---	-------------	-------------	-------------	--	--

Izoh: bemorda qo'shma shikastlarga gumon va yondosh kasalliklari bo'lgan xollarda hamda va mutaxassislar (qo'shimcha) maslahatidan so'ng qo'shimcha instrumental tekshiruvlar o'tkazilish mumkin.

ShOSHILINCh STATsIONAR DAVOGA KO'RSATMA

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tez va shoshilinch yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					Xizmat ko'rsatish yoki tekshiruvni o'tkazish minimal soni	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Statsionar yordam*				
		TTYo/ uy sharoitida	OP/ OSHP/ KTMP	Tumanlararo shoshilinch yordam markazi	Viloyat shoshilinch tez tibbiy yordam IIATM filiallari	Respublika shoshilinch va tez tibbiy yordam IIAT markazi		
Boshqa turdagi tekshiruvlar	1. Boldir suyaklarining siljimagan sinishlarida (katta shish bo'lsa, yuqorienergetik travmalardan keyin avtotravma, katatravma va b.), boldir suyaklarining siljib sinishlari.	-		o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha 1 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	Davolash muddati asoratsiz sinishlarda 7-10kun; asoratli sinishlarda 14-21kun
	2. Shoshilinch gospitalizasiyaga ko'rsatmalar: qon-tomir tutami siqilishi yoki shikastlanishi, suyak bo'laklari bilan terining teshilish xavfi, ochiq sinishlar, suyak bo'laklari orasidagi yumshoq to'qimalar interpozitsiyasi	-		o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi	kasallik bo'yicha 1 marta va/yoki ko'rsatmaga muvofiq	Davolash muddati asoratsiz sinishlarda 7-10kun; asoratli sinishlarda 14-21kun

Izoh:

MEDIKAMENTOZ DAVO

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz davo)		Tez va shoshilinch yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozirovkasi	Bir kurslik dozirovka
		Ambulator yordam		Statsionar yordam*				
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozirovkasi va qo'llanilishi	TTYo/ uy sharoitida	OP/ OSHP/ KTMP	Tumanlararo shoshilinch yordam markazi	Viloyat shoshilinch tez tibbiy yordam IIATM filiallari	Respublika shoshilinch va tez tibbiy yordam IIAT markazi		
1.Nostreroid yallig'lanishga qarshi vositalar (diklofenak, ketoprofen, parasetamol)	75mg mushak orasiga, 100mg mushak orasiga, 500mg peroral	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Og'riq sindromiga bog'liq xolda 3-5 kun va/yoki ko'rsatma bo'yicha	3-5 kun va/yoki ko'rsatma bo'yicha
2. Mahalliy ta'sirga ega anestetiklar (novokain, lidokain)	Mahalliy blokada uchun 1marta va /yoki ko'rsatma bo'yicha (0,5%-10-20ml, 2%-5,0)	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Mahalliy blokada uchun 1marta va /yoki ko'rsatma bshyicha	Mahalliy blokada uchun 1marta va /yoki ko'rsatma bshyicha
Izoh: asoratlar rivojlanganida asorat turiga qarab dori vositalari korrektsiyalanadi. Tayinlangan preparatlar sutkalik va bir kurslik dozirovkasi sinish turiga bog'liq ravishda, farmakologik qo'llanmalarga ko'ra turli diapazonlarda bo'lishi mumkin.								
Davolash tadbirlari (qo'shimcha medikamentoz davo)		Tez va shoshilinch yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozirovkasi	Bir kurslik dozirovka
		Ambulator yordam		Ambulator yordam				
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozirovkasi va qo'llanilishi	TTYo/ uy sharoitida	OP/ OSHP/ KTMP	Tumanlararo shoshilinch yordam markazi	Viloyat shoshilinch tez tibbiy yordam IIATM filiallari	Respublika shoshilinch va tez tibbiy yordam IIAT markazi		
1.Infuzion eritmalar (Natriy xlorid 0,9%, Glyukoza 5%, Ringer eritmasi, yantar kislotasi)	250-500-1000ml tomir ichiga bemor yoshi va vazni, kuyish jaroxati maydoniga bog'liq ravishda. Parenteral	-	-	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Bemor yoshi va vazni, sinish turiga bog'liq ravishda	Bemor yoshi va vazni, sinish turiga bog'liq ravishda
2. Antibiotiklar (Seftriakson, siprfloksasin)	2000mg/sut, 1000mg/sut Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Parenteral va peroral	-	-	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda

3. Antikoagulyantlar (geparin, enoksiparin, rivaroksaban)	20000XB /sut, 4-6mg/sut 10-15-20mg/sut Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Parenteral va peroral	-	-	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda	Bemor yoshi va vazniga, ortopedik yotoq xolati vaqtiga bog'liq ravishda
4. H2-gistamin reseptorlari blokatorlari (omeprazol)	20-40mgsut Nostroid yallig'lanishga qarshi vositalar qo'llanilgan xollarda bemor yoshi va vazniga bog'liq xolda	-	-	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Nostroid yallig'lanishga qarshi vositalar qo'llanilgan xollarda bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda	Nostroid yallig'lanishga qarshi vositalar qo'llanilgan xollarda bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda
5. Yallig'lanishga qarshi tabiiy vositalar	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral
6. Mahalliy ta'sirga ega tabiiy anestetiklar	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral
7. Tabiiy antikoagulyantlar	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral
8. tabiiy suyak sinig'ini bitiruvchilar	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral	Bemor yoshi va vazniga bog'liq ravishda. Peroral
Izoh: bemorning umumiy ahvoli va singan segment lokal xolati hamda yondosh kasalliklari mavjudligiga qarab qo'shimcha dori vositalari buyurilishi mumkin								

TEZ VA ShOSHILINCh JARROHLIK AMALIYO TI

Davolash tadbirlari (operativ davo)	Tez va shoshilinch yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam*		
	TTYo/ uy	OP/	Tumanlararo	Viloyat shoshilinch	Respublika

Jarrohlik amaliyoti/aralashuv/muolaja nomi	sharoitida	OSHP/ KTMP	shoshilinch yordam markazi	tez tibbiy yordam IIATM filiallari	shoshilinch va tez tibbiy yordam IIAT markazi
1. O'chog'dan tashqari (tashqi fiksasion apparatlar)	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi
2. Ekstramedullar (plastinalar)	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi
3. Intramedullar (bloklovchi va bloklanmaydigan shtiftlar)	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi
4. Kombinirlangan.	-	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	o'tkaziladi
Izoh: boldir suyaklarining asoratli sinishdarida (qon-tomir tutami siqilishi yoki shikastlanishi, suyak bo'laklari bilan terining teshilish xavfi, ochiq sinishlar) shoshilinch tarzda operativ davo o'tkaziladi, qolgan xolatdarda bemor umumiy ahvoli va segmentning lokal xolatiga bog'liq ravishda operativ davo o'tkaziladi					

DAVOLOVCHI OVQATLANISH/PARHEZ

Ovqatlanish tartibi	Tez va shoshilinch yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam*		
Parghez stoli va uning davomiyliligi	TTYo/ uy sharoitida	OP/ OSHP/ KTMP	Tumanlararo shoshilinch yordam markazi	Viloyat shoshilinch tez tibbiy yordam IIATM filiallari	Respublika shoshilinch va tez tibbiy yordam IIAT markazi
1. №15 stol (umumiy) - kichik maydonli kuyish jaroxati olgan bemorlar uchun. Bemor statsionardan chiqarilgunicha	-	-	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi
Izoh: bemorning umumiy ahvoli va yondosh kasalliklarini hisobga olgan xolda parhez stoli o'zgartirilishi mumkin.					

REABILITATSIYA

Reabilitatsiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	Uy sharoitida	OSHP/OP/KTMP	Statsionar sharoitida	Tadbirlar minimal soni	Reabilitatsiya muddati
Mutahassis (shifokor) maslahati	1. Fizioterapevt	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatmaga muvofiq	3-6 oy
	2. Travmatolog	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	Xar oyda 1 marta	3-12 oy
	3. Terapevt va b. mutaxassislar	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatmaga muvofiq	ko'rsatmaga muvofiq
	4. Xalq tabobati mutaxassisi		o'tkaziladi	o'tkaziladi	ko'rsatmaga muvofiq	
Izoh: 3-6 oy davomida konservativ reabilitatsiya muolajalari o'tkaziladi. Travmatologiya va fizioterapevt ko'rigi shu muolajalar korreksiyasi uchun zarur. Terapevt va b.mutaxassislar maslahati yondosh kasalliklar korreksiyasi uchun kerak buladi.						
Laborator tekshiruvlar			o'tkaziladi	o'tkaziladi		
Izoh: bemor yondosh kasalliklarini hisobga olgan xolda qo'shimgacha tekshiruvlar buyurilishi mumkin.						
Instrumental tekshiruvlar	1. Rentgenografiya	-	o'tkaziladi	-	8-12-16 haftalarda va	

					yoki ko'rsatmalarga muvofiq	

Izoh: instrumental tekshiruv travmatolog kuzatuvini sinish bitish jarayonini kuzatish maqsadida o'tkaziladi.

Reabilitatsiya muolajalari bodir sinishdan keyingi asoratlarni oldini olish/yoki kamaytirish maqsadida amalga oshiriladi.

Reabilitatsiya usullari	1. Fizioterapiya muolajalari	-	o'tkaziladi	-	2-3 oyda	1 yil
	2. Davolovchi fizkul'tura	o'tkaziladi	o'tkaziladi	-	doimo	1 yil
	3. Sanatoriy-kurort davolanish	-	-	o'tkaziladi	1-2 marta	1-2 yil

Izoh: rivojlangan asoratlarning og'irligiga qarab, kerak bo'lsa, reabilitatsiya kurslari bir yil davomida 1 kursdan 3 kursgacha belgilanishi mumkin.

RShTYoIM travmatologiya ilmiy-klinik

bo'limi rahbari, t.f.d., professor

Valiev E.Yu.

RShTYoIM travmatologiya ilmiy-klinik

bo'limi 2-bosqich doktoranti

Karimov B.R.